

Posudek diplomové práce
Kateřiny Jonové
Zvířata jako nástroj využívaný lidmi

Diplomovou práci předložila K. Jonová v oboru Křesťanská humanitární a pastorační práce – diakonika, na katedře teologické etiky.

Forma a úroveň zpracování

Práce má všechny požadované náležitosti a odpovídá rozsahem i obsahem požadavkům kladeným na písemné kvalifikační práce. Jde o 62 stran čistého textu plus úvodní anotace a závěrečný seznam literatury, celkem 73 stran.

Poznámkový aparát je poměrně obsáhlý (141 poznámek pod čarou), psán úsporným stylem zkrácených odkazů, což by nevadilo, kdyby se nevloudily nepříjemné nedostatky.

Masson – pozn. 3 – není v seznamu literatury, dá se odvodit z dalších odkazů, že jde druhotný odkaz z Čejky (poznámky 7, 8 a další).

Frey (pozn. 5) však již není uveden nikde, takže nezjistíme zdroj uvedeného citátu.

Autoři Čejka a Kohák jsou uváděni jen jménem, v bibliografii však mají každý dvě díla, takže by bylo nutno uvést v poznámce buď krácený název díla, nebo rok vydání. Takto by čtenář musel pátrat stále ve dvou různých zdrojích, než by zjistil, odkud citát pochází.

Užité zdroje: Seznam obsahuje 20 tištěných publikací, 6 elektronických a 5 internetových odkazů, zastoupeny jsou původní české práce, překlady i cizojazyčné (anglické) práce. Sedm z uvedených publikací je encyklopedického či slovníkového typu, celkový záběr je tedy pro diplomovou práci spíše menší, zastoupením teologickým (Vischer, Drewermann, Linzey, Moltmann) i filosofickým (Singer, Steinbock, Angus) však nárokům vyhovuje.

Jazyk a styl práce

Tady má práce více slabin, prvním nedostatkem je problematická angličtina sumáře. Zasloužil by kvalitnější redakci.

V textu práce je slabší jednak interpunkce (čárky ve větách střídavě chybí, přebývají, někde jsou na špatném místě), jednak korektnost pravopisu (překlepů a chyb je dost, průběžně v celém textu).

Překlad citace z angličtiny (str. 55) je nepřesný a proto nesrozumitelný.

Stylisticky potkává čtenář někdy hovorové obraty (přijde mi, že...), někde pak obraty jazykově nekorektní: značný kus lidí (12); několik filosofů i obyčejných lidí se snažilo (13); regulaci exemplářů z části zvířat (19, ?); nárok na zdraví nezávadných léků (22); je až s podivem zarážející (46).

Po stránce formální představuje tedy práce slabší průměr až podprůměr, akceptovatelný jen s výhradami.

Obsahové hodnocení

Autorka svou práci rozdělila logicky a přehledně do tří větších kapitol, v nichž se postupně zabývá právním postavením zvířat (k. 1), různými způsoby využití zvířat (k. 2) a filosofickým a teologickým hodnocením vztahu ke zvířatům (k. 3).

Úvod, který je předřazen obsahovým kapitolám práce, ozřejmuje motivaci autorky, cíl práce (vysvětlit a prokázat, zda do jaké míry je ospravedlnitelné užívat zvířata ve prospěch člověka – str. 8) a naznačuje strukturu práce.

V první kapitole autorka přehledně vypočítává důležité právní normy domácí i zahraniční, které mají nebo mohou mít důležitost pro zacházení se zvířaty. Stručně každou normu charakterizuje a pokouší se závěrem zobecnit jejich potenci a slabiny v našich podmínkách.

Druhá, nejobsáhlejší kapitola, je věnována jednak laboratornímu užití zvířat (medicínské a kosmetické), jednak velkochovům zvířat na maso i další produkty. V této části práce není zahrnuta terapeutická a pomocná funkce zvířat (služební a asistenční psi, terapie za použití zvířat). Lze namítnout, že rozsah nedovoluje vyčerpat všechny aspekty, ale alespo stručně by tu bylo hodnocení tohoto vztahu se zvířaty na místě. Autorka by jej měla naznačit v rámci obhajoby.

V rámci této kapitoly je několik nepřesvědčivých momentů:

Na str. 23 čteme, že zvířata dříve žila s lidmi v domech – důvod tohoto soužití není uveden, al je zřejmý – na zvířatech závisela často obživa rodiny, chránit je bylo životním zájmem majitelů.

str. 25 – je tu jmenována vivisekce, ale není uvedeno nic o jejím využití. Jde o historii, nebo se užívá dosud?

str. 32 – označení holocaust pro zabíjení zvířat je podle autorky užíváno „mnohými autory“. Je to podložené tvrzení, sama uvádí, že jde o kontroverzní označení, které je odmítáno.

str. 41 – nepřesvědčivá pasáž, která mísí teologický argument (potravou člověka i zvířat jsou byliny dle Gn 1) s poněkud zmateným pohledem biologickým (býložravý předek, lov a požívání masa až druhotné (?).

Pokus podat některé filosofické a teologické perspektivy ve třetí kapitole trpí nevyrovnaností, střídají se pasáže zajímavější s méně důležitými detaily a příběhy. Vztah lidského a zvířecího života je hodnocen nedůsledně. Na jedné straně je tu obhajoba lidské důstojnosti proti diskvalifikaci lidí nějak handicapovaných, na druhé straně je vznesen otazník nad hodnotou některých lidských životů (str. 55).

Obecně je třeba ocenit autorčino zaujetí pro věc a píli, se kterou shromáždila materiál, méně vydařené je však zpracování. Autorka se nechala vést ve velké části své argumentace emotivně výraznými pracemi J. Čejky, které však vedou k popisnosti a působí více emotivními obrazy než argumentací. V důsledku toho se směřování práce dostává často do polohy emotivního popisu se zaujatým osobním postojem, chybí však systematické shrnutí a syntéza řečeného.

Tomu se autorka snaží čelit ve třetí kapitole, se střídavým úspěchem. Daří se jí tu předložit více hodnotících soudů a argumentů, ale samotný závěr práce je zaměřen znovu čistě na praktické aspekty a postoje. Z biblických důrazů se neobjevila důležitá tematika mesiášského věku a nastolené či obnovené harmonie stvoření, filosoficky kolísá pozice mezi uznáním přednosti lidského života před zvířecím a potvrzením jednoty stvořeného života a jeho hodnoty.

Autorka sice odpoví na základní otázku a cíl své práce – zda a do jaké míry je ospravedlnitelné užívat zvířata ve prospěch člověka, ale odůvodnění jejích závěrů není důsledné, někde se musíme spokojit tím, že je o něčem přesvědčena, což je metodicky nedostatečné.

Je-li ospravedlnitelné užít zvířata, aby se prospělo člověku, co to ospravedlňuje? Vyšší hodnota lidského života? A jak je to s mírou – kdy je přípustné omezení svobody, kdy utrpení nebo smrt?

Na tyto otázky by bylo dobré se zaměřit při obhajobě.

Závěr

Předložená práce má řadu nedostatků formálních i ve vedení argumentu, jak bylo naznačeno, přesto ji mohu doporučit k obhajobě.

Vzhledem k uvedeným problémům pokládám práci za slabší než standard a navrhuji klasifikaci nejspíše D – uspokojivě.

Praha 9. 9. 2014

doc. J. Halama, Dr.